

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 5 grudnia 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Jurysdykcja i uznawanie orzeczeń sądowych oraz ich wykonywanie w sprawach cywilnych i handlowych – Artykuł 7 pkt 1 lit. a) – Jurysdykcja szczególna w sprawach dotyczących umowy – Pojęcie „spraw dotyczących umowy” – Roszczenie o zapłatę rocznych składek należnych od adwokata na rzecz izby adwokackiej

W sprawie C-421/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namurze, Belgia) postanowieniem z dnia 21 czerwca 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 czerwca 2018 r., w postępowaniu:

Ordre des avocats du barreau de Dinant

przeciwko

JN,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.-C. Bonichot, prezes izby, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawczyni), wiceprezes Trybunału, L. Bay Larsen, sędzia,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, działająca w charakterze pełnomocnika, wspierana przez F. Varrone, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu litewskiego – R. Krasuckaitė i G. Talunytė, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – M. Heller i M. Wilderspin, działający w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2019 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w kontekście sporu między ordre des avocats du barreau de Dinant (Belgia) a JN w przedmiocie nieuiszczenia przez tego ostatniego należnych tej izbie rocznych składek członkowskich.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi:
„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych, administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (*acta iure imperii*)”.
- 4 Artykuł 4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:
„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.
- 5 Artykuł 7 wspomnianego rozporządzenia stanowi:
„Osoba, która ma miejsce zamieszkania [względnie siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:
1) a) w sprawach dotyczących umowy – przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania [leżącego u podstawy powództwa];
[...]

Prawo belgijskie

- 6 Artykuł 428 akapit pierwszy code judiciaire (belgijskiego kodeksu postępowania cywilnego) stanowi:
„Nie mogą posługiwać się tytułem zawodowym adwokata i wykonywać zawodu adwokata osoby, które nie są obywatelami Belgii lub innego państwa członkowskiego oraz które nie ukończyły uniwersyteckich studiów prawniczych, uzyskując tytułu docteur en droit [odpowiednik magistra

w dawnym systemie kształcenia] lub licencié en droit [odpowiednik magistra w nowym systemie kształcenia] i które nie złożyły ślubowania, o którym mowa w art. 429, oraz nie zostały wpisane na listę adwokatów izby albo na listę aplikantów”.

7 Artykuł 443 akapit pierwszy belgijskiego kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„Rada izby adwokackiej może nałożyć na adwokatów wpisanych na listę, adwokatów, którzy wykonują swój zawód, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, aplikantów adwokackich oraz adwokatów honorowych obowiązek zapłaty składek w wysokości ustalonej przez izbę”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

8 JN został przyjęty do palestry w Dinant i wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez tamtejszą izbę adwokacką.

9 JN oświadcza, że w latach 90. ubiegłego wieku zamieszkiwał we Francji, pozostając jednocześnie wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez ordre des avocats du barreau de Dinant, na rzecz której to izby uiszczał roczne składki członkowskie do 2012 roku.

10 W piśmie z dnia 29 maja 2015 r. dziekan ordre des avocats du barreau de Dinant zażądał od JN zapłaty składek członkowskich należnych za lata 2013–2015, proponując mu obniżenie kwoty tych składek do wysokości składek ubezpieczeniowych uiszczanych przez tę izbę, jak również rozłożenie płatności na raty. Z pisma tego wynika, że wpis na listę adwokatów „zapewnia znaczącą korzyść w zakresie ubezpieczeń” i że składki należne tej izbie „stanowią w rzeczywistości głównie udział w składce ubezpieczeniowej uiszczanej przez izbę”.

11 Wobec braku odpowiedzi na wspomniane pismo i dalszego braku uiszczenia składek przez JN w dniach 11 grudnia 2015 r. oraz 21 grudnia 2016 r. ordre des avocats du barreau de Dinant skierowało do JN upomnienie.

12 Ponieważ również one pozostały bez odpowiedzi ze strony JN, rada ordre des avocats du barreau de Dinant podjęła decyzję o umocowaniu adwokata wpisanego na listę adwokatów innej izby adwokackiej do celów odzyskania przedmiotowych składek rocznych.

13 W dniu 23 stycznia 2017 r. adwokat ten wystosował do JN wezwanie do zapłaty rzeczonych składek.

14 W odpowiedzi na to pismo JN wskazał w piśmie skierowanym do ordre des avocats du barreau de Dinant, że biorąc pod uwagę trudną sytuację finansową, w jakiej się znalazł, nie może płacić na poczet uregulowania wspomnianych składek więcej niż 100 EUR miesięcznie.

15 Ponieważ jednak JN nie dokonał zapłaty żadnej kwoty, pozwem z dnia 17 maja 2017 r. ordre des avocats du barreau de Dinant pozwało JN przed sąd odsyłający, a mianowicie przed tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namurze), żądając zasądzenia od JN zapłaty kwoty 7277,70 EUR powiększonej o odsetki oraz koszty postępowania.

16 Pismem z dnia 16 maja 2017 r., skierowanym do dziekana ordre des avocats du barreau de Dinant, JN złożył wniosek o skreślenie go z listy adwokatów oraz rozłożenie płatności na okres 24 miesięcy.

17 W postępowaniu przed sądem odsyłającym, powołując się na przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1) i rozporządzenia nr 1215/2012, JN zakwestionował jurysdykcję tego sądu.

- 18 W tym względzie sąd odsyłający wskazuje, że zdaniem JN wpis na listę adwokacką dla celów wykonywania zawodu adwokata nie ma charakteru umownego, ponieważ nie stanowi on zawarcia umowy w oparciu o autonomię woli i swobodny wybór, lecz wypełnienie formalności administracyjnej oraz obowiązku prawnego.
- 19 Ten sam sąd wskazał również, że według twierdzenia ordre des avocats du barreau de Dinant, przeciwnie, utrzymując swój wpis na liście adwokatów, JN zobowiązał się do uiszczania na rzecz izby adwokackiej składek rocznych w ustalonej przez nią wysokości, wobec czego zobowiązanie to należy uznać za zobowiązanie umowne w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012.
- 20 W tej sytuacji tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namurze) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy powództwo izby adwokackiej mające za przedmiot zasądzenie od jednego z jej członków zapłaty należnych izbie rocznych składek członkowskich stanowi powództwo »w sprawie dotyczącej umowy« w rozumieniu art. 7 [pkt 1 lit. a)] rozporządzenia nr 1215/2012?».

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 21 Za pomocą swojego pytania sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo, w ramach którego izba adwokacka wnosi o zasądzenie od jednego z jej członków zapłaty należnych od tego członka na jej rzecz rocznych składek członkowskich, których głównym celem jest sfinansowanie usługi ubezpieczeniowej, stanowi powództwo w „sprawach dotyczących umowy” w rozumieniu tego przepisu.
- 22 Tytułem wstępu należy zauważyć, że chociaż pewne spory pomiędzy organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, to inaczej jest w sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje swoje władztwo publiczne (wyroki: z dnia 11 kwietnia 2013 r., Sapir i in., C-645/11, EU:C:2013:228, pkt 33; z dnia 15 listopada 2018 r., Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:911, pkt 34). Wykonywanie przez jedną ze stron sporu prerogatyw władztwa publicznego wyklucza bowiem objęcie takiego sporu zakresem pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 z uwagi na to, że uprawnienia te wykraczają poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami (wyrok z dnia 28 lutego 2019 r., Gradbeništvò Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, pkt 49).
- 23 W konsekwencji spór dotyczący ciążącego na adwokacie zobowiązania do uiszczenia rocznej składki członkowskiej należnej od niego na rzecz izby adwokackiej, do której przynależy, jest objęty zakresem stosowania tego rozporządzenia jedynie pod warunkiem, że sformułowane przez izbę żądanie wywiązanie się przez tego adwokata z rzeczonych zobowiązania nie wpisuje się – w świetle przepisów prawa krajowego – w wykonywanie prerogatyw władzy publicznej, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.
- 24 Na wypadek potwierdzenia tej hipotezy należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału jurysdykcja oparta na art. 4 rozporządzenia nr 1215/2012, a mianowicie jurysdykcja sądów państwa członkowskiego, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania, stanowi zasadę ogólną. Jedynie w drodze odstępstwa od owej zasady ogólnej wspomniane rozporządzenie ustanawia normy jurysdykcji szczególnej i wyłącznej, dotyczące wymienionych w sposób wyczerpujący przypadków, w których powództwo przeciwko pozwanemu można – lub, w zależności od sytuacji, należy – wnieść do sądu innego państwa członkowskiego (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, pkt 21 i przytoczone tam orzecnictwo).

- 25 W odniesieniu do ustanowionej w art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 jurysdykcji szczególnej należy przypomnieć, że zawarcie umowy nie stanowi warunku zastosowania tego przepisu (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 Zidentyfikowanie zobowiązania jest niemniej nieodzowne dla zastosowania tego przepisu, ponieważ przysługująca na jego podstawie jurysdykcja jest ustalana w oparciu o miejsce, gdzie zobowiązanie będące podstawą powództwa zostało wykonane albo miało być wykonane. W konsekwencji stosowanie tej zasady zakłada ustalenie istnienia zobowiązania prawnego dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej, na którym to zobowiązaniu zostało oparte powództwo (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, pkt 24, 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Jednakże jak wskazuje sąd odsyłający, zgodnie z art. 428 akapit pierwszy belgijskiego kodeksu postępowania cywilnego wpis na listę adwokatów stanowi bezwzględny wymóg warunkujący posługiwanie się tytułem zawodowym adwokata oraz wykonywanie zawodu adwokata.
- 28 Ponadto zgodnie z art. 443 akapit pierwszy belgijskiego kodeksu postępowania cywilnego rada izby adwokackiej może nałożyć na adwokatów wpisanych na listę obowiązek zapłaty składek w ustalonej przez nią wysokości, wobec czego w przypadku skorzystania przez radę izby adwokackiej z owej prerogatywy zapłata składek staje się obowiązkowa.
- 29 Sytuację taką należy odróżnić od sytuacji będącej przedmiotem sporu w sprawie, w której został wydany wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376), na mocy którego, w odniesieniu do ciężącego na współwłaścicielach zobowiązania do wnoszenia corocznych składek na poczet budżetu wspólnoty mieszkaniowej w celu utrzymania części wspólnych budynku mieszkalnego, Trybunał orzekł, że nawet jeśli członkostwo we wspólnocie mieszkaniowej jest ustanowione na mocy przepisów prawa, niemniej jednak szczegóły dotyczące zarządzania nią są w odpowiednich przypadkach regulowane w umowie, a wejście do wspólnoty następuje poprzez dobrowolne nabycie nieruchomości objętych odrębną własnością wraz z udziałami we współwłasności części wspólnych nieruchomości, w związku z czym tego rodzaju zobowiązanie należy uznać za dobrowolnie zaciągnięte zobowiązanie prawne (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, pkt 27).
- 30 Co prawda, tak samo jak w tamtej sprawie, wydaje się, że ustawodawca krajowy przyznał podmiotowi, a mianowicie radzie izby adwokackiej, uprawnienie do nałożenia obowiązku zapłaty określonych składek na osoby, które do niej przystąpiły, w tym przypadku na adwokatów wpisanych na listę, w oparciu o wewnętrzne uregulowanie dotyczące funkcjonowania owego podmiotu.
- 31 Jednakże z postanowienia odsyłającego wynika, że wpisanie na listę adwokatów jest obowiązkiem prawnym, warunkującym wykonywanie zawodu prawnika, i że osoby pragnące wykonywać ten zawód muszą przystąpić do izby adwokackiej i podporządkować się decyzjom wydawanym przez tę izbę, w szczególności decyzjom mającym za przedmiot zapłatę składek.
- 32 W tych okolicznościach art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo, w ramach którego izba adwokacka wnosi o zasądzenie od jednego z jej członków zapłaty należnych od tego członka na jej rzecz rocznych składek członkowskich, których głównym celem jest sfinansowanie usługi ubezpieczeniowej, nie stanowi, co do zasady, powództwa w „sprawach dotyczących umowy” w rozumieniu tego przepisu.
- 33 Nie można jednak wykluczyć, że oprócz stosunków ustanawianych z mocy prawa izba adwokacka może ze swoimi członkami nawiązywać również stosunki o charakterze umownym. W związku z tym, w zakresie, w jakim składki te stanowiłyby wynagrodzenie za świadczenia, do których dobrowolnie przystąpiono, w szczególności z tytułu ubezpieczenia, które izba adwokacka wynegocjowała z osobą trzecią, uzyskując korzystniejsze warunki dla zrzeszonych w niej adwokatów, obowiązek opłacenia takich składek miałby charakter umowny, a w konsekwencji powództwo wytoczone w celu

spowodowania wywiązania się z tego zobowiązania byłoby objęte zakresem stosowania art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012. Do sądu odsyłającego należy zweryfikowanie, czy taka sytuacja zachodzi w postępowaniu głównym.

34 W świetle ogółu powyższych rozważań na przedłożone pytanie należy odpowiedzieć w następujący sposób:

- art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że spór dotyczący ciężącego na adwokacie zobowiązania do uiszczenia rocznej składki członkowskiej należnej od niego na rzecz izby adwokackiej, do której przynależy, jest objęty zakresem stosowania tego rozporządzenia jedynie pod warunkiem, że sformułowane przez izbę adwokacką żądanie wywiązania się przez tego adwokata z rzeczzonego zobowiązania nie wpisuje się – w świetle przepisów prawa krajowego – w wykonywanie prerogatyw władzy publicznej, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego;
- art. 7 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że powództwo, w ramach którego izba adwokacka wnosi o zasądzenie od jednego z jej członków zapłaty należnych od tego członka na jej rzecz rocznych składek członkowskich, których głównym celem jest sfinansowanie usług, takich jak usługi ubezpieczeniowe, należy uznać za stanowiące powództwo w „sprawach dotyczących umowy” w rozumieniu tego przepisu, pod warunkiem, że składki te stanowią wynagrodzenie za świadczenia izby adwokackiej na rzecz zrzeszonych w niej członków z tytułu świadczeń, do których dobrowolnie przystąpił ów członek, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.

W przedmiocie kosztów

35 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że spór dotyczący ciężącego na adwokacie zobowiązania do uiszczenia rocznej składki członkowskiej należnej od niego na rzecz izby adwokackiej, do której przynależy, jest objęty zakresem stosowania tego rozporządzenia jedynie pod warunkiem, że sformułowane przez izbę adwokacką żądanie wywiązania się przez tego adwokata z rzeczzonego zobowiązania nie wpisuje się – w świetle przepisów prawa krajowego – w wykonywanie prerogatyw władzy publicznej, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.

Artykuł 7 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo, w ramach którego izba adwokacka wnosi o zasądzenie od jednego z jej członków zapłaty należnych od tego członka na jej rzecz rocznych składek członkowskich, których głównym celem jest sfinansowanie usług, takich jak usługi ubezpieczeniowe, należy uznać za stanowiące powództwo w „sprawach dotyczących umowy” w rozumieniu tego przepisu, pod warunkiem, że składki te stanowią wynagrodzenie za świadczenia izby adwokackiej na rzecz zrzeszonych w niej członków z tytułu świadczeń, do których dobrowolnie przystąpił ów członek, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.

Podpisy